

Zorgen om de jeugd – is de jeugdzorg het grootste probleem van de jeugdzorg?

Introductie op het 'event' van 1 november 2012 van de Kring Andragologie

door Ton Notten

[1] Er hing pasgeleden een paniekwolk over het land. Die hangen er regelmatig – de media moeten hun bestaan ook rechtvaardigen, zeker in tijden waarin *social media* zo van zich laten horen en zien en zelf een paniekwolk vormen. Kenmerkend voor een paniekwolk is dat ze plots opkomt en ook weer spoedig verdwijnt, al dan niet opgelost; 't wil nog wel eens helpen als er plots een nieuwe paniekwolk voor de zon schuift. Paniekwolken zeggen alles over de bevattelijkheid ervoor, en altijd minder voor de feitelijke aspecten dan voor de uitstraling, de *impact*.

Nee, ik doel niet op de rel naar aanleiding van de onthullingen over de levenswandel van de vermaarde BBC-presentator en hofnar van het Verenigd Koninkrijk, de vorig jaar overleden Jimmy Savile. 'De ergste crisis van de BBC in vijftig jaar', zo heette het bij monde van de omroep zelf – men had daar immers geweten van de pedofiele streken Savile die niet ontmaskerd mocht worden. De BBC verontschuldigde zich uitvoerig.

Nee, ik doel ook niet op 'Haren 2012'. Al is ook dat een gaaf voorbeeld van de werking van de al dan niet sociale media. Jongeren zaten daar achter en ze werden erdoor gemarineerd. Eerder was er in oktober zoiets aan de hand. Maar dan grootschaliger. Op 8 oktober verscheen het rapport van de Commissie-Samson, *Omringd door zorg, toch niet veilig*. Het rapport versloeg een veelomvattend onderzoek naar (1) (zoals de ondertitel zegt) *Seksueel misbruik van door de overheid uit huis geplaatste kinderen, 1945 tot heden*, en meer in het bijzonder naar signalen van seksueel misbruik van minderjarigen die onder verantwoordelijkheid van de overheid waren geplaatst in (rijks)instellingen en pleeggezinnen, en naar (2) de bekendheid bij de overheid van zulke signalen, naar (3) de reacties daarop van de kant van de overheid én (4) de huidige mechanismen voor signalering daarvan. Een ernstig en alarmerend boekwerk waaraan 2½ jaar onderzoek was voorafgegaan – zie de 21 bijlagen en het uitvoerige notenapparaat. Enfin, er kwam, en niet alleen uit paniekgevoelens, een brede discussie op gang over de bevindingen van de commissie, en ook over haar manifestatie en toegankelijkheid.

De presentatie van dat rapport en de discussies daarover echoden een meerjarig onderzoek naar vergelijkbare signalen over een periode van 65 jaar die eveneens tersluiks bekend waren maar in dit geval autoritair afgeschermd waren – we hebben het over het onderzoek, onder leiding van de protestant Wim Deetman, naar tienduizenden gevallen van seksueel geweld door paters, broeders en zusters in rooms-katholieke instellingen.

Er zijn prikkelende overeenkomsten tussen deze vier voorbeelden – waarover ik het *niet* wil

hebben. Er waren ernstige dingen gebeurd die min of meer bekend waren maar die verborgen waren gehouden, en nog wel door instanties (media, beroepsopvoeders, geestelijken) die eigenlijk toezicht hadden moeten uitoefenen op misbruik en het openbaar hadden moeten maken. Ze hadden verzaakt in de meest beroerde zin van het woord. Dat zou het argument kunnen zijn achter de titel van deze avond: *het probleem van de jeugdzorg is de jeugdzorg zelf*. Welnu, daar wil ik een paar kanttekeningen bij plaatsen. Deels kom ik bij die klacht (of aanklacht) uit, maar er valt meer over te zeggen – en dat doe ik graag. Met enkele omtrekkende bewegingen.

[2] Het boek dat ik samen met Frans Spierings heb geredigeerd en met negentien auteurs van zeer uiteenlopende disciplines geschreven en dat u vanavond wordt voorgelegd is het resultaat van ruim vier jaar sappelen. De schrijvers moesten we af en toe stevig disciplineren om hen binnenboord te houden – en dat terwijl we zelf ook in de weer waren om het ‘concept’ helder te krijgen en actueel te houden. Eens in de twee, drie maanden vergaderden we in de restauratie van het Amsterdamse Centraal Station waaraan de werktitel van het boek zijn bestaan dankte: Jeugdzorg Eerste Klasse. Toch waren we daar niet op uit. We wilden een breder probleem aan de orde stellen. Enerzijds een reeks problemen waarmee zo’n 5 tot 15 procent van de kinderen en jongeren opgroeien. *Zorgen om de jeugd* zijn te vinden op straat, in het onderwijs, alcohol en drugs, bij huiselijke problemen, in de criminaliteit, vanwege verstandelijke beperkingen en zelfbeschadiging. Anderzijds legden we het stelsel van het jeugdbeleid onder de loep – vandaar de ondertitel van het boek *Tussen paniek en passende voorzieningen*: het onderwijs, het jeugd- en jongerenwerk, de jeugdzorg en zijn werkers, de justitiële jeugdzorg en het jeugdstrafrecht.

We hadden vier jaar geleden al de indruk dat deze opgroei problemen en het stelsel op gespannen voet met elkaar staan. En zo rijpten dus de titel en de ondertitel van het dikke boek. Een boek dat we vooral voor de leraren- en hso-opleidingen schreven. We wilden die allebei apart ruim 50.000 bachelor- en masterstudenten, samen zo’n 105.000 studenten, het een en ander meegeven. (Overigens duidt de HBO-raad de lerarenopleidingen aan als ‘hpo’, hoger *pedagogisch* onderwijs.)

5000 jaar paniek om de jeugd...

Laten we er niet omheen draaien. De jeugd is sinds mensenheugenis een taai maatschappelijk probleem. Van 5000 jaar geleden tot vandaag. Generaties en de verschillen ertussen wekken altijd verwondering, etikettering, tegenstelling en afgunst op. De inleiding van dit boek wees daar al op. Er wordt op de jeugd en de jongvolwassenen naar hartenlust geprojecteerd, er is altijd animositeit tussen de generaties: ‘zij al wel, wij nog niet’, ‘zij nog wel, wij niet meer’, ‘wij in onze tijd...’. En gemoraliseerd:

“De vraag van het gezag is voor de heele menschheid van beteekenis, in Holland is het een volksvraagstuk bij uitstek. Voor jong en oud. De baldadigheid en ongebondenheid van onze jeugd is ver buiten onze grenzen bekend (...); zie verder de toenemende criminaliteit, het verdwijnen van morele grondslagen, enz.,”

zo noteerde ene mr. Max Stibbe in 1935 (p. 5). Wat beweerde hij anders dan Socrates gezegd zou hebben, volgens zijn strenge leerling Plato dan, zo’n tweeënhalf millennium eerder:

“Onze jeugd heeft tegenwoordig een sterke hang naar luxe, heeft slechte manieren, minachting voor het gezag en geen eerbied voor ouderen. Ze geven de voorkeur aan kletspraatjes in plaats van training. Jonge mensen staan niet meer op als een oudere de kamer binnenkomt. Zij spreken hun ouders tegen, houden in gezelschap niet hun mond, en ze tiranniseren hun leraren.”

En dat zou dan de man gezegd hebben die in 399 v.Chr. veroordeeld werd tot het zelf-opdrinken van de gifbeker vanwege het opstoken van de jeugd! Zelfs op zijn executiesofa gaf hij daarvan nog blijk. De Leidse professor Michiel Westenberg (2008) ging verder terug in de tijd, en hij gaf in een openbare les aan de hand van kleitabletten vergelijkbare voorbeelden van zelfs 5000 jaar geleden.

... en in de afgelopen 66 jaar

Nee, ik beperk tot de afgelopen 66 jaar generatieconflicten en het al dan niet bijbehorende jeugdbeleid. (33 jaar geleden begon ik mijn colleges met ‘33 jaar jeugdbeleid’.) Opeenvolgende overheden speuren al zesenzestig jaar naar probleemjongeren. Met wisselende stemmingen en resultaten. Ik onderscheid vijf fasen; ‘de actualiteit’ noem ik straks de zesde (Notten, 2012a).

Fase 1: het begin van de jaren vijftig – Politici en pedagogen worstelden toen met het morele vraagstuk van de naoorlogse ‘ongrijpbare jeugd’. Tijdens de wederopbouw werden de zedelijke risico’s aanmerkelijk breder uitgemeten dan de materiële opgroeikansen van de zogeheten ‘rijpere jeugd’. Tussen de harde kant van de maatschappij (de economie, de arbeid, de stad) en de gemeenschap (individu en saamhorigheid) zou, zo heette het, voortdurend het gevaar loeren van de ‘maatschappelijke verwildering’ van de ‘massajeugd’. Allemaal woorden uit die tijd. Toenmalige universitaire opleidingen Pedagogiek bevestigden deze zorgen in diverse onderzoeksrapporten, onderscheiden naar de gezindte van de instellingen (openbaar/bijzonder). De bezorgde rapporten werden met verwondering en hoongelach ontvangen. Een historische misser, meenden Meijers en Du Bois-Reymond 35 jaar later – begrijpelijk voor een tijd die bol stond van de angst voor de massa’s en bij een wederopbouw die ten dele uit was op het herstel van de vooroorlogse verzuilde verhoudingen en waarden.

Fase 2: de tweede helft van de jaren zestig – Overal in West-Europa brak het

generatieconflict uit. Nederland wist dat met het optimistisch getoonzette jeugdparticipatiebeleid van minister Marga Klompé (Maatschappelijk Werk, KVP) slimmer te pareren dan omringende landen. De jeugd gold voor mevrouw Klompé als het startpunt voor maatschappelijke vernieuwing. De participerende jeugd van 14 tot 21 jaar verdiende volgens haar een eigen leefdomein en één ministerie. En veel vertrouwen. Er kwam een begin van een subsidiebeleid, en men hoorde de eerste pleidooien voor interdepartementale samenwerking.

Fase 3: het midden van de jaren tachtig – De zorgelijkheid sloeg opnieuw toe. Het prille CDA schoof ‘de verantwoordelijke samenleving’ naar voren als het domein waar de sociale en zedelijke gevolgen van de uit de jaren zeventig doorzeurende jeugdwerkloosheid aangepakt moesten worden. Pleidooien voor een betere gezinsopvoeding weerklonken, de ‘gezin-als-hoeksteen’-metafoor herrees; ze echode een publieke-opvoedingsproject uit de jaren 1944-1947: ‘Gezinsherstel brengt Volksherstel’. Familiale en buurt-banden, tegen de achtergrond van een staat op afstand (minister Elco Brinkman), gingen gelijk op met een jeugdwerkgelegenheidsplan (van zijn collega Jan de Koning, eveneens CDA).

Verbaal stond bij de overheid de zorg om de ‘afwezige jeugd’ voorop, in het bijzonder de multiprobleemjongeren tussen 16 en 25 jaar. Het etiket ‘hangjongere’ stamt uit die tijd. Het begrip ‘asfaltjeugd’ vond toen via protestantse, communistische en liberale kranten als *Trouw*, *De Waarheid* en *NRC* brede publieke ingang. En de commissie-Roethof (Hein Roethof, tot het begin van de jaren zestig VVD’er, later PvdA-lid) bracht spijbelen (25 jaar geleden) in verband met jeugdcriminaliteit. Het gezinsbeleid haalde weinig uit, de jeugdwerkloosheid ging over.

Tegelijk startte men op lokaal niveau (Rotterdam bovenal) een betrekkelijk nuchter beleid, onder de noemer *Sociale vernieuwing*, waarin de uitbouw van de eerdergenoemde ‘verantwoordelijke samenleving’ materieel én infrastructureel hand in hand moest gaan met buurt- en straatinitiatieven. We danken er het werkwoord *opzoomeren* aan, naar de sociale-cohesie-bevorderende buurtactiviteiten in de gelijknamige straat te Rotterdam. De overname van Sociale vernieuwing naar het landelijke niveau, door het derde kabinet-Lubbers (CDA/PvdA, 1989-1994), werkte niet, zij het enigszins wat betreft het jeugdbeleid.

Fase 4: de jaren negentig – PvdA-minister Hedy d’Ancona van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur gewaagde van de jeugd die de toekomst verdient, de titel van haar optimistische beleidsnota uit 1993. De minister attendeerde overigens op drie subgroepen van de ‘15% risicojeugd’: jongeren die opvoedingsondersteuning nodig hebben, jongeren die te weinig meedoen, en zwerfjongeren. Rotterdam hield het voor zijn risicojeugd toen al op het dubbele percentage.

Fase 5: vanaf 2000 – De politieke belangstelling voor de ‘probleemjongeren’ rees. Tussen 2002 en 2004 kwam er een landelijk geregisseerd lokaal jeugdbeleid, Operatie Jong, onder leiding van ‘jeugdcommissaris’ Steven van Eijck. Hij moest voor minder bureaucratie zorgen en voor meer

samenhang in het gehele jeugdbeleid en tussen de ministeries, teneinde de meervoudige uitval van jongeren terug te dringen – ‘meetbaar’: minder jeugdwerkloosheid, de halvering van het voortijdig schoolverlaten, taalprogramma’s voor de helft van de 2- tot 6-jarigen (in het bijzonder een reductie, met 25%, van de taalachterstand bij achterstandsleerlingen), een krachtige aanpak van de jeugdcriminaliteit ook via het onderwijs, meer oog voor inburgering en integratie, meer preventie en een effectievere aanpak van huiselijk geweld.

Mede op suggestie van Van Eijck kende ons land kortelings, vier jaar lang, een ‘programmaminister’ voor Jeugd en Gezin. Minister André Rouvoet moest in den brede voor afstemming zorgen tussen acht bewindslieden. Gezin, wonen, onderwijs, werkgelegenheid, veiligheid, vrije tijd, gezondheidszorg en wat al niet. Een opvolger kreeg hij niet. Over het jeugdbeleid maakte het *Regeer-/Gedoogakkoord* van 2010 zich vervolgens niet meer druk. De ondertoon daarvan zijn argwaan, de zogeheten risicojeugd en de tweede generatie nieuwkomers, en kostenbeheersing.

Men hoort vandaag – *fase 6* – over een nieuw generatieconflict. Dit conflict is één van de tien grootste sociale problemen van Nederland, volgens 75 wetenschappers die het weekblad *De Groene Amsterdammer* eind 2010 raadpleegde. Zo sprongen de vraag in het oog of jongeren zich wel welkom voelen, en het feit dat het onderwijs de boven- én de onderkant van de samenleving slecht bedient. De pedagoog Jo Hermans wees op de ‘psychopathologisering’ van de opvoeding die steeds meer zorgverleners oplevert. De farmaceutische industrie (DSM 5!) levert de diagnoses en de medicijnen van niet altijd ongewone opgroei- en opvoedingsvragen. Hermans vreest dat ernstige risico’s de gewone maatschappelijke deelname van jongeren in de weg staan; zo treft langdurige uitkeringsafhankelijkheid 7% van de jongeren uit milieus met lage inkomens en lage opleidingen.

Veiligheid en arbeid- en zelfredzaamheid – daarom draaide het magere jeugdbeleid van het kabinet-Rutte 1. Begin september 2011 plaatste de toenmalige minister Ivo Opstelten (Veiligheid en Justitie) met zijn actieprogramma ‘Problematische jeugdgroepen’ letterlijk een ferme stok en stoere taal achter zijn jeugdbeleid. We misten enige verwijzing naar de al twintig jaar stabiele en de afgelopen jaren licht dalende jeugdcriminaliteit, aldus Ido Weijers, hoogleraar Jeugdbescherming: “Nederland is doorgeslagen in controlezucht, ten koste van de echte probleemgevallen” (Giesen, 2012).

En toen kwamen er, één jaar later, de Tweede Kamerverkiezingen. In de zes (goeddeels vakantie-) weken ervoor speelde het jeugdbeleid geen enkele rol.

[3] Jeugdbeleid: is dit beleid of is erover nagedacht?

De trage start van het jeugdbeleid ligt drie generaties achter ons. We noteerden de morele zwaarmoedigheid van de wederopbouwperiode, de aansporingen tot participatie door jeugdigen, de

tweemaal aangehangen overtuiging van sterkere gezinsbanden, ook pragmatische pleidooien voor samenhang tussen de jeugd(zorg)voorzieningen, en de combinatie van terugtrekkende bewegingen van overheidszijde en toenemend politieke en publieke ongeduld. Continuïteiten én discontinuïteiten.

(1) Dat brengt me meteen naar de eerste les voor (aankomende) professionals: de noodzaak van *de historische blik* op het opgroeien en opvoeden. Altijd doen de omstandigheden ertoe: de uiteenlopende soorten gezinnen, de vakmatige, didactische en ook weer opvoedingsrollen en -taken van de school, de tijd die jongeren doorbrengen op straten en pleinen, in de sport en onder vrienden, én de wisselende gestalten van het jeugdbeleid en de jeugdzorg: hoe bemoeien die zich met multiprobleemgezinnen, partnergeweld, alcohol en drugs, verstandelijke beperkingen, wangedrag en criminaliteit. En met een deel van de puberjeugd in het o zo onoverzichtelijke, oververfijnde vervolgonderwijs en zijn vroegtijdige (*early tracking*) en 'gekleurde' sorteermecanismen – waartegen de vorige week geopperde splitsing van de citotoets géén oplossing zal bieden.

(2) De historische blik heeft dus tegelijk oog voor *de wisselende krachtenvelden*. Een sociaalecologische blik: welke factoren doen er toe, bij het opgroeien en bij de aanpak van de hindernissen daarbij? Hoe ontstaan jeugdproblemen, jeugdzorgproblemen ... en de bijbehorende definities? De cynische vraag van de vader van een zogeheten probleemjongere: waarom passen de problemen van mijn kind niet in de definities van al die jeugddeskundigen? Een ongemak in het land met de hoogste pedagogendichtheid ter wereld – waarop Kees Schuyt al in 1995 zijn aanbeveling gaf: 'waar problemen samenhangen moeten professionals samenwerken.'

(3) Ik neem deze twee aanbevelingen aan jeugdprofessionals samen in een derde: *combineer altijd de bijziende en de verziende blik*, de casus en zijn brede context. Ik heb daarbij iets anders op het oog dan het voortijdig, in 2009, afgeblazen initiatief om het EKD, het Elektronisch KindDossier ook voor andere instanties dan artsen van consultatiebureaus en verpleegkundigen open te stellen (lees: professionals in de jeugdgezondheidszorg, het Bureau Jeugdzorg en het jeugdmaatschappelijk werk, psychiaters, leerplichtambtenaren, en voor politie en justitie). Nee, ik heb het eerder over een multidisciplinaire kijk van professionals in en om de school, de buurt, de zorg enzovoort: maak van de 'jeugdkunde' meer dan ontwikkelingspsychologie, orthopedagogiek c.q. toegepaste breinkunde, criminologie.

De verziende en de bijziende blik: wat een uitdaging voor het hbo! Analyseer nou eens precies met hbo-ouderejaars- of masterstudenten zo'n geval 'Paul & Anna en hun drie dochters' dat zaterdag (27 oktober) twee pagina's in *de Volkskrant* vulde (Nicolasen & Stoffelen, 2012). Of andere inmiddels klassieke voorbeelden: het 'Maasmeisje', de twee kinderen in Tolbert en het meisje Savannah. Hulpverleners en organisaties bleken in deze en vergelijkbare gevallen geheel langs elkaar heen gewerkt te hebben, de interne en externe communicatie had gefaald en er waren geen goede

professionele inschattingen gemaakt.

(4) *Dan de jeugdzorg dus. Is dit beleid of is erover nagedacht?* Jan Schaefer stelde die vraag in 1973 – over een geheel ander onderwerp. “Signalen van het aperte disfunctioneren van Jeugdzorg zijn er al jaren, maar iedereen snurkt door, zegt Corine de Ruiter. Na de reactie van Jeugdzorg op de juweliersmoord in Den Haag [op 25 april 2012; TN] is voor haar de maat vol,” aldus citeert Lidy Nicolassen (2012) deze hoogleraar Forensische psychologie. Boos is De Ruiter “omdat ik al jarenlang ontzettend veel signalen krijg van ouders en soms kinderen die duiden op een apert disfunctioneren [van de Jeugdzorg]. Het grote probleem in Nederland is dat er allemaal verschillende instanties naast elkaar werken. Er is niet één instantie die de verantwoordelijkheid neemt voor de veiligheid of de ontwikkeling van het kind. Het wordt continu doorgeschoven naar een volgend loketje.” In hetzelfde artikel van Nicolassen repliceert Jan-Dirk Sprokkereef, vicevoorzitter van Jeugdzorg Nederland, voorspelbaar: “Natuurlijk heeft De Ruiter gelijk als ze zegt dat er veel te veel loketten zijn. Dat vinden wij ook. Maar wij hebben te maken met acht financieringsstromen via ministeries, provincies, gemeenten. Er moet er één overblijven. Daarvoor is nieuwe wetgeving nodig.”

Nieuwe wetgeving werd al door enige kabinetten beloofd. Er komt in 2013, aldus het kabinet-Rutte, een nieuwe wet die de overheveling van taken en financiering naar gemeenten regelt. Daarbij zijn twee kanttekeningen te maken. Zelfs ingeval de combinatie van ‘gemeentelijke regie’ en ‘bezuinigingen’ geen nieuwe problemen veroorzaakt, dan zullen er niet meer twaalf provincies en drie grote stadsregio’s zijn, maar 430 gemeenten. De vraag is welke nieuwe samenwerkingen deze zullen aangaan. Twee jaar geleden overzag beleidsadviseur Hans de Bruin het slagveld. Naast de 15 Bureaus Jeugdzorg, de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling en de over 13 regio’s verdeelde Raden voor de Kinderbescherming hebben we te maken met 43 regio’s die zich bezighouden met maatschappelijke opvang, met 41 regionale Veiligheidshuizen, 39 regionale Meld- en coördinatiepunten voortijdig schoolverlaten, 38 regionale Steunpunten Huiselijk Geweld, 29 zorgkantoren die de jeugd-LVG en jeugd-GGZ aansturen, 28 gemeentelijke of gemeenschappelijke gezondheidsdiensten (GGD) en 25 Veiligheidsregio’s. De inzet is doorgaans om een reeds bestaand samenwerkingsverband de jeugdzorg te laten uitvoeren. De GGD wordt daarbij het meest genoemd. Dan gaan 25 regio’s de regie voeren over de jeugdzorg. Voor acht van de huidige vijftien jeugdzorgregio’s, aldus De Bruin, maakt dat nauwelijks iets uit. Hun gebiedsindeling is gelijk aan de huidige provincie- of stadsregiogrenzen. De andere zeven jeugdzorgregio’s worden ieder opgedeeld in twee of drie nieuwe regio’s.

We wachten even af met welke voorstellen het kabinet-Rutte 2 zal komen. De regionale en stedelijke verkrumming zal stellig worden aangepakt. Overigens kampt niet alleen de niet-justitiële, maar ook de justitiële jeugdzorg met problemen rond inadequate behandeling en lange wachttijden. De Nationale Ombudsman Alex Brenninkmeijer en Pieter van Vollenhoven van de Onderzoeksraad

voor Veiligheid kwamen ervoor in het geweer, in 2009 en 2011.

Weg met de verkrumpling! – dat is de eerste kanttekening bij nieuwe wetgeving. De tweede: regievoering in de jeugdzorg omvat meer dan het koppelen van individuele vragen aan het aanbod – in het (Rouvoet-)Centrum voor Jeugd en Gezin. Het aanbod moet ook worden gepland, gefinancierd en afgerekend. Geleverde prestaties zullen worden beoordeeld op kwaliteit en effectiviteit. En er moet verantwoording worden afgelegd aan gemeenteraden voor de bestuurlijke en democratische betrokkenheid. Dat alles moet binnen een verstandige schaalgrootte en in nauwe onderlinge samenwerking. Aan dit bureaucratische probleem van de overdetaillering van het huidige stelsel, vanuit Den Haag gefinancierd (en wellicht beknot), valt nu reeds de vrees toe te voegen dat gemeenten vooral zullen mikken op *klinkende resultaten op de nulde lijn*: een concurrerende overdaad aan preventie, die het risico in zich bergt dat de intensiever en kostbaarder aanpak van echte, taaie probleemgevallen (de tweede lijn) daaronder komt te lijden. Over een dergelijke aanpak beschikken immers niet alle gemeenten, zelfs na enige schaalvergroting.

(5) Dan nog twee suggesties voor (aankomende) beroepskrachten ‘in en om’ het opgroeien en opvoeden. *Neemt dat vak serieus, houdt het bij*. In den brede – want dan is het pas écht mogelijk om met loyaliteitsconflicten te kunnen omgaan, de kern van alle jeugd-, jeugdzorg- en jongerenwerk. Dat zijn aanbevelingen die tot meer professionalisering en meer beroepstrots kunnen leiden. Laat dat tweetal nou eens beleid-bepalend zijn! Beide vragen om *practice based innovation* en *mid career education*. We kunnen niet voorbijgaan een prikkelende conclusie van een onderzoek van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid uit 2007:

“Allerlei problemen in het functioneren van de zorg voor jeugdigen zijn niet opgepakt als professioneel vraagstuk, waarbij met professionals gekeken is naar de meest adequate wijze van aanpak, maar als organisatievraagstuk. Daarmee is gaandeweg het idee gecreëerd dat een volgend reorganisatieschema de definitieve oplossing is voor een aantal problemen in de zorg voor jeugdigen” (Van Lieshout & Van de Donk, 2007, p. 14).

Practice based innovation en *mid career education*! Daar laat ik het maar even bij.

Geraadpleegde literatuur

- Bruin, H. de (2010). Jeugdzorg nieuwe stijl. Gemeenten krijgen grotere verantwoordelijkheid in de jeugdzorg. Hoe moeten ze dat inkleden? *Binnenlands Bestuur*, 10 september 2010, 42.
- De 10 grootste problemen van Nederland, volgens 75 sociale wetenschappers. *De Groene Amsterdammer*, 135,16, 20 april 2011, 21-41.
- Giesen, P. (2012). Laat kinderen met rust. *de Volkskrant*, 21 april 2012, Het Vervolg.
- Lieshout, P.A.H. van & Donk, W.B.H.J. van de (2007). Inleiding. In: Lieshout, P.A.H. van, Meij, M.S.S. van der & Pree, J.C.I. de (red.). *Bouwstenen voor een betrokken jeugdbeleid*. Nota van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Amsterdam: Amsterdam University Press, 9-20.
- Meijers, F. & M. Du Bois-Reymond (red.) (1987). *Op zoek naar een moderne pedagogische norm. Beeldvorming*

- over de jeugd in de jaren vijftig: het massajeugdonderzoek (1948-1952)*. Amersfoort, Leuven: Acco.
- Nicolasen, L. (2012). Jeugdzorg, word eens volwassen. *de Volkskrant*, 7 mei 2012.
<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/archief/article/detail/3251530/2012/05/07/Jeugdzoorg-word-eens-volwassen.dhtml>
- Nicolasen, L. & A. Stoffelen (2012). Dit vrolijk lachende gezin wacht een arrestatiebevel. Op de vlucht voor de jeugdzorg. *de Volkskrant*, 27 oktober 2012.
- Notten, T. (2012a). 65 jaar zorgen om de jeugd. *Pedagogiek in Praktijk*, 18, 2012, 69, 28-32.
- Notten, T. (2012b). *Vleermuisouders en andere opstellen over het opgroeien in de stad*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Notten, T. (red.) e.a. (2006). *Een omgekeerd generatieconflict? De jeugd verdient de toekomst*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Notten, T. & F. Spierings (red.) e.a. (2012). *Zorgen om de jeugd. Tussen paniek en passende voorzieningen*. Den Haag: Boom|Lemma.
- Schuyt, C.J.M. (1995). *Kwetsbare jongeren en hun toekomst. Een beleidsadvies gebaseerd op een literatuurverkenning*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Westenberg, P.M. (2008). *De Jeugd van Tegenwoordig!* Diesoratie (verkort) uitgesproken tijdens de 433e dies natalis van de Universiteit Leiden. Leiden: Universiteit Leiden.